CZĘŚĆ XXIX. № 36. ROK 15. (1844).

TYGODNIK
PETERSBURSKI.
GAZETA URZĘDOWA
KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Grafe, w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego, w Wilnie w xięgarniach Glücksberga, i Zawadzkiego nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna* w Rossyi z pocztą a w Stolicy, z noszeniem do mieszkań, 14½ r. *Półroczna*, 7½ r. sreb. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Grafe *Roczna*, 13 r. sreb. *Półroczna*, 6½ r. sreb. Dla Królestwa Polskiego naznacza się taż sama cena co i w Cesarstwie.

PIĄTEK, 19/31 MAJA.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

—

Petersburg, 18/30 *Maja*.

Przez rozkaz dzienny Cesarski z d. 9 Maja, Jenerał jazdy hrabia *Apraxin*, na własną prośbę i dla słabości zdrowia, otrzymuje uwolnienie od dowodztwa dywizyą kirysyerów gwardyi, z pozostaniem Jenerał-adjutantem i znajdowaniem się przy osobie Jego Cesarskiej Mości — Jenerał-porucznik *Strandmann*, na własną prośbę i dla słabości zdrowia, otrzymuje uwolnienie od dowodztwa 2 dywizyi lekkiej jazdy gwardyjskiej i ma zostawać przy J. C. Wysokości Główno dowodzącym korpusami gwardyi i grenadyerów — Naczelnik 2 dywizyi Kirysyerów Jenerał-major *Grünwald*, mianowany Dowodzącym dywizyą Kirysyerów gwardyi, z pozostaniem w orszaku J. C. Mości — Dowodzca 2 brygady dywizyi Kirysyerów gwardyi Jenerał-porucznik *Plautin 1*, mianowany Naczelnikiem 2 dywizyi lekkiej jazdy gwardyjskiej — Dowodzca 1 brygady dywizyi Kirysyerów gwardyi i pułku Konnej gwardyi Jenerał-major *Essen 1*, Dowodzącym 2 dywizyą Kirysyerów, z pozostaniem w orszaku J. C. Mości — Dowodzca 2 brygady 1 dywizyi Ułanów Jenerał-major *Puszczin 3*, Dowodzcą 1 brygady 2 dywizyi Kirysyerów na miejsce Jenerał-majora *Milen*, który otrzymuje dowodztwo 1 brygady 1 dywizyi Kirysyerów — Dowodzca pułku Sumskiego huzarów Jenerał-major *Oznobiszyn*, Dowodzcą 2 brygady 1 dywizyi Ułanów — Zostający przy dywizyi Kirysyerów gwardyi Jenerał-major *Łanskoj 4*, Dowodzącym pułkiem Konnej gwardyi.

— Przez rozkaz dzienny Cesarski z d. 7 Maja, były Major od bramy Zimowego J. C. Mości pałacu, liczący się w Armii pułkownik *Baranowicz*, otrzymuje dymisyą z rangą Jenerał-majora, mundurem i pensyą całkowitą według ustawy.

— Przez Reskrypta Cesarskie mianowani kawalerami orderów: Orła Białego, 25 Kwietnia, Dowodzca Dunajskiego Inżenjernego okręgu Jenerał-porucznik *Lechner*, — Św. Anny 1 klassy z koroną, 19 Kwietnia, Komendant Tiflisu, Jenerał-major *Briesemann von Netting*, — Św. Anny 1 klassy, 2 Maja, Poseł Króla Jmci Duńskiego przy Sejmie Niemieckim baron *von Pechlin*, Minister Spraw Zagranicznych J. K. W. Elektora Hesskiego *von Steüber*, Minister tegoż Xięcia baron *von Meysenbug*, Naczelnik rysowni Departamentu Inspektorskiego Ministerstwa Wojny Jenerał-major *Sorokin 1*, — Św. Stanisława 1 klassy, 7 Kwietnia, Członek Wydziału Artylleryi wojenno-naukowego Komitetu Jenerał-major *Diadin* i 3 tegoż m. Prezydent Naczely prowincyi Pruskiej w Królewcu *von Betticher*.

— Przez Ukazy Cesarskie do Najśw. Rządzącego Synodu z d. 1 Kwietnia, przywrócona została w Guryi Biskupia Katedra i mianowany tamecznym Biskupem Przełożony Gaenatskiego Monasteru Archimandryta *Eufemiusz* — 24 Marca, Zasiadający w Najśw. Rządz. Synodzie Biskupi: Kurski *Heliodor* i Połtawski *Gedeon* najłaskawiej wyniesieni na godność Arcybiskupów.

— Przez Ukazy Cesarskie do Rządzącego Senatu, z d. 26 Kwietnia dymisyonowany Jenerał-major *Marin*, mianowany Członkiem Komitetu Stadnin Państwa — 27 tegoż m. dymisyonowany Jenerał-major *Hulewicz*, mianowany do zostawania przy Głównozarządzającym Wydziałem Dróg Kommunikacyj i Gmachów Publicznych z zamianą rangi na cywilną Rzeczywistego Radzcy Stanu — 26 tegoż m. Dyrektor Kancellaryi Prezesa Komitetu Stadnin Państwa Radzca Stanu *Kałasznikow*, podniesiony do rangi Rzeczywistego Radzcy Stanu.

— Najprzew. Arcybiskup Warszawski *Nikanor*, miał szczęście otrzymać przy Najłaskawszym Reskrypcie Cesarskim z d. 24 Marca, krzyż brylantowy do noszenia na kłobuku.

— N. Cesarz Jmć raczył postanowić, że urzędy lekarskie (Врачебныя Управы) nie mogą wymagać od osób zamierzających jechać za granicę dla leczenia się, iżby się same stawiły w takowych urzędach na obejrzenie (для освидѣтельствованія) lecz mają zaprzestawać na składanych im doktorskich świadectwach o rodzaju i stopniu choroby. W razie zaś uznania któregokolwiek z tych świadectw niezupełnie jasném i zaspokajającem, urząd lekarski będzie mocen zawezwać doktora który świadectwo wydał, do osobistego wytłumaczenia się.

— W przeszły Piątek, 12 Maja, na publiczném posiedzeniu Cesarskiej Akademii Nauk odczytane było przez Dożywotniego Sekretarza Akademii zdanie sprawy z dzieł przedstawionych do konkursu na dorocznie rozdawane premia pod nazwaniem Demidowskich; premia te przyznane zostały jak następuje:

Całkowite:

Panu *Wostokow*, za wydanie po Rossyjsku Ewangelii Ostromira.

P. *Pawskoj* za dzieło: Наблюденія надъ составомъ Русскаго языка.

P. *Pirogow* za dzieło: Полный Курсъ Прикладной Анатоміи Человѣческаго тѣла. (Połowa Premii będzie wydana teraz, a druga po ukończeniu dzieła.)

Premia drugorzędne:

P. *Uzatis*, za Курсъ Горнаго Искуства.

P. *Kastren*, za rękopis: Elementa grammatices Syrianicae. (Autor otrzymał 1,000 rub. ass. na wydanie tegoż rękopisu.)

P. *Ziernow* za dzieło: Дифференціальное вычисленіе съ приложеніемъ къ Геометріи.

---

16 b. m. wyjechał ztąd do Warszawy Głównodowodzący czynną Armiją, Jenerał-Feldmarszałek Xiążę Jmć Warszawski, Hrabia *Paskiewicz-Erywański*.

— 15 b. m. wyjechali ztąd Zarządzający Kancelaryą Głownodowodzącego czynną Armiją Jenerał-major *Uszakow* i Dyrektor Kancellaryi Namiestnika Królestwa Polskiego Rzeczywisty Radzca Stanu *Eliaszewicz*.

Dowiadujemy się o zaszłej śmierci w wieku 83 lat, Najprzew. *Abrahama*, przedtém Arcybiskupa Jarosławskiego.

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa, 17 Maja.

Najjaśniejszy Pan Najmiłościwiej udzielić raczył, wiecznemi czasy na dziedzictwo: — Pomocnikowi Naczelnika Sztabu oddzielnego Kaukaskiego korpusu, Pułkownikowi Sztabu Głównego Buturlin, dobra Ręczno i Stobnicę, w powiecie Piotrkowskim, gub. Kaliskiej, i dowodcy pułku huzarów imienia J. K. Mości Króla Hanowerskiego, Pułkownikowi Mielników, dobra Zbuczyn, w Powiecie Siedleckim gubernii Podlaskiej.

— N. Pani, raczywszy przyjąć złożony sobie przez Członka Rady Oświecenia publicznego w Królestwie Polskiém, Radcę Stanu Pawliszczewa, exemplarz napisanej przez niego Historii Polskiej, poleciła oznajmić autorowi Monarsze swoje zadowolenie.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

ANGLIJA. *Londyn 15 Maja.* Na posiedzeniu wczorajszém izby Niższej, wniosek P. Sharman Crawford o nadaniu większej rozciągłości prawu o wyborach i wprowadzeniu tajnego głosowania na wyborach do Parlamentu odrzucony został wielką większością.

13 b. m. w izbie Lordów bill lorda Brougham o uporządkowaniu czyli kodyfikacyi praw kryminalnych, odczytany został poraz drugi.

Tegoż dnia w izbie Niższej ukończone zostały rozprawy nad tyle głośnym projektem do prawa o liczbie godzin pracy dzieci i kobiet po fabrykach. Po odczytaniu projektu Ministra Spraw Wewnętrznych sira J. Graham (ustalającego dotychczasowy stan rzeczy, to jest 12 godzin pracy) lord Ashley podał poprawę swoję, ograniczającą czas pracy do 11 godzin teraz, a do 10 za lat dwie. Dawniej już Ministrowie byli zapowiedzieli że z niniejszego przedmiotu czynią zagadnienie Gabinetowe, to jest że się usuną w razie przyjęcia poprawy lorda Ashley. W tym razie ponowili to zapowiedzenie. Pierwszy Minister w nader wymownej mowie wystawiał zupełny upadek przemysłu angielskiego w razie ograniczenia godzin pracy, albowiem jedyny pierwiastek mnogości i taniości produkcyi towarów, którym Anglia góruje nad innemi fabrycznemi krajami, zostałby tym sposobem umorzony. Minister obrachował nadto, że przez zmniejszenie godzin pracy płaca robotnikom w całem Państwie zmniejszyłaby się o 36,000 funtów sterlingów (900,000 fr.) tygodniowie, a zatém o takąż summę pomnożyłaby się nędza w klassie roboczej. Tym sposobem mniemana filantropia lorda Ashley zadałaby największą klęskę i fabrykantom, i krajowi całemu i samym tym robotnikóm, w których niby interesie wniesiona jest jego poprawa.

Głowa oppozycyi whigów lord John Russell z mocą powstawał na Ministrów wyrzucając im że z rzeczy tej zrobili zagadnienie Gabinetowe, i nazywając to *tyranią Parlamentową*, albowiem to oświadczenie krępowało głosy stronników Ministerstwa obecnego, którzyby inaczej głosowali za poprawą lorda Ashley. Mimo to, inni whigowie, przestraszeni obrazem skreślonym przez pierwszego Ministra, odstąpili lorda Russell. Wzięto rzecz na głosy i projekt Rządowy został ostatecznie przyjęty a poprawa lorda Ashley

odrzucona 297 głosami przeciw 159. Tym sposobem obecny Gabinet Torysów odniosł stanowcze zwycięztwo nad oppozycyą whigów, która była wystąpiła ze wszystkiemi swemi siłami.

—

Dobra i zamek Norris Castle na wyspie Wight zostały zakupione za 60,000 funt. sterlingów na nadmorską rezydencyą Królowej; Osborne-house będzie też zajęty przez Dwór i orszak Królewski.

— Sądzą że P. Sidney Herbert, sekretarz Admiralicyi, otrzyma portfel Ministerstwa Wojny po nowym Wielkorządzcy Indyj, sirze H. Hardinge. Ten ostatni w tych dniach odpłynie do Alexandryi, i przebywszy lądem przesmyk Suezki, zabierze się w Suez na statek parowy *Hindostan* który go odwiezie do miejsca przeznaczenia.

— Admirał Bowles, dowodzący eskadrą na brzegach Irlandyi, ma zająć w Admiralicyi posadę lorda Seymour, mianowanego dowodzcą stacyi Morza Południowego.

— Margrabia i Margrabina Westminster obchodzili w tych dniach złote wesele, po 50 latach małżeńsklego pożycia.

— Adwokaci O'Connella i spółoskarżonych wnieśli do sądu nowe żądanie unieważnienia dotychczasowej procedury i rozpoczęcia nowej, oparte na tém, że przysięgli, wczasie zostawania na namowie, oddalali się na noc z izby sądowej do swych mieszkań. Jakkolwiek są niedorzeczne takowe wnioski, nieomieszkają wszakże sprowadzić nową zwłokę, co też jest jedynie celem oskarżonych.

FRANCYA. *Paryż 17 Maja.* Na ostatnich posiedzeniach Izby Parów przyjęto do 17-go włącznie artykułu projektu prawa o szkołach drugorzędnych. Z nich artykuł który chce aby do examinów na stopień Kandydata dopuszczani byli ci tylko, którzy mają świadectwa o odbytych najmniej dwuletnich naukach początkowych, był przedmiotem ożywionych sporów. P. Barthélémy podał poprawę, stanowiącą iż do zdawania takowych examinów ma być tylko wymaganém ażeby stawający dowiodł że ma lat 16 skończonych. Poprawa ta odrzucona została wielką większością.

Izba Deputowanych daleko już postąpiła w rozprawach nad projektem reformy więzień. Do stosownych artykułów PP. d'Haussonville i de Lafarelle, tudzież P. Gustave de Beaumont podali poprawy, na które Ministrowie się zgodzili. Dwaj pierwsi chcą, iżby skazani na więzienie celowe, po wysiedzeniu 10 lat w osamotnienin, byli zsyłani do posiadłości Francuzkich zamorskich i tam zostawali w rozrządzeniu władzy aż do upływu zakresu kary, w sposob, poźniej oznaczyć się mający, a ostatni, iżby prawo niniejsze nie rozciągało się na ludzi skazanych na zatrzymanie (détention) tudzież na więźniów politycznych, lub skazanych na tę karę za wykroczenia druku. Izba niezwłocznie ma się zająć rozbiorem tych dwóch popraw.

—

Baron de Bourqueney, Minister pełnomocny i poseł nadzwyczajny przy Porcie Ottomańskiej mianowany został Posłem (ambassadeur) przy tejże Porcie. Hrabia de Pontois dawniej był odwołany z tego stanowiska na posła przy Związku Helwetskim, gdzie zmienił hrabię de Mortier, mianowanego Posłem przy Królu Jmci Sardyńskim.

— Król z Rodziną wyjechał na lato do Neuilly, w Paryżu pozostał tylko xiążę de Nemours.

— Poseł Mexykański w Paryżu zaprzeczył urzędowie pogłosce rozszerzonej przez gazety, jakoby w Mexico kilku francuzów było zamordowanych.

— Odebrano ważne nowiny z Algeryi. Kolumna dowodzona przez Xięcia d'Aumale, zagłębiwszy się w góry Aurès, wytrzymała krwawą bitwę, wśród której sam xiążę znajdował się w największém niebezpieczeństwie. Niepomyślny wypadek tej walki sprawiony był przez grubą mgłę, która nagłe pogrążyła kolumnę w ciemności a nadewszystko przez strach paniczny który napadł na oddział wojsk pomocniczych arabskich, tak iż poszły bez wystrzału w rozsypkę. Zkąd inąd pokolenia niby sprzynierzone na nowo powstały i jenerał Bugeaud zapotrzebował posiłków w piechocie i artylleryi, które śpiesznie wysłane mu zostały z Tulonu.

HISZPANIJA. Depesza telegraficzna.

Bayonna 14 Maja.

«Obie Królowie i Infantka wyjadą 20 b. m. do wód Caldas w Katalonii. Pojadą przez Walencyą. Z Ministrów jeden tylko jenerał Narvaez będzie im towarzyszył.»

— Inna depesza telegraficzna z Perpignan, z d. 13 Maja donosi, że statek parowy wojenny angielski idący z Malty przywiozł do Barcelony wiadomość o zupełném przez układ ukończeniu zajścia między Rządem Sardyńskim i Beyem Tunisu.

— Don Carlos wydał z Bourges, pod dniem 24 Kwietnia, odezwę do tych którzy znowu powstali w jego imieniu, nakazującą im złożenie broni.

— Xiężniczka Izabella-Ferdinanda de Bourbon, córka infanta don Francisco a Paulo, w zamęźciu za hrabią Gurowskim, znajduje się w tej chwili ze swym małżonkiem w Spa, gdzie ma przepędzić porę roku przeznaczoną do kuracyi u tutecznych wód mineralnych.

— Podług listów prywatnych z Tangeru, Cesarz Maroku przyjął z wielką czcią poselstwo doń wyprawione z Hiszpanii z żądaniem zadość uczynienia za zamordowanie konsula Hiszpańskiego. Przygotowania w Algésiras do wyprawy nie ustają; wszakże nic w Tangerze nie każe wnosić iżby potrzebne były kroki wojenne.

— P. Gonzales Bravo, przed tygodniem dymisyonowany pierwszy Minister, mianowany został Posłem nadzwyczajnym i Ministrem pełnomocnym w Lizbonie.

STANY PAPIESKIE 7 Maja w Bolonii odbyła się exekucya sześciu winowajców sądzonych sądem wojennym za ostatnie zaburzenia. Rozstrzelani oni zostali z tyłu. Dwudziestu było skazanych na śmierć, ale z nich czternastu zostali ułaskawieni i zesłani na wieczne galery. Nadto, skazanych na tę ostatnią karę jest trzynastu, na 20 lat galer trzech, a na 5 lat dwóch. Wszyscy skazani są z klassy pospólstwa.

AMERYKA, *Stany Zjednoczone.* Wiadomości z New-York dochodzą do 17 Kwietnia. Traktat o przyłączeniu rzeczypospolitej Texas do związku Stanów Zjednoczonych został podpisany przez Prezydenta Stanów i ma być wniesiony na Senat, gdzie spotka, jak sądzą, największy opor.

BREZYLIA. Podług nowin z Rio-Janeiro po 12 Marca, układy o zawarcie z Anglią traktatu handlowego zostały zerwane.

— Z urzędowego obrachowania daje się widzieć że w stolicy Brezylii, Rio-Janeiro, liczy się 4,734 domów handlowych z których 7 jest Belgijskich, 95 angielskich a 328 francuzkich.

NAJPOŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

Londyn 17 Maja. Królowa Wdowa wyjedzie 2 Czerwca w podróż do Niemiec, dla odwiedzenia osób swojej Rodziny. — Pożar zrządził wielkie szkody w mieście Lyme-Regis, w hrabstwie Dorset. Przeszło 50 domów, w tej liczbie kilka gmachów publicznych zgorzało. — Zawarty został i wymieniony w Londynie 30 Kwietnia traktat handlu i żeglugi między Anglią i Wielkim Xięztwem Oldenburgskiém.

Paryż 15 Maja. Izba Parów w rozbiorze projektu prawa o szkołach drugorzędnych postąpiła już aż do artykułu 24. Na posiedzeniu 15 b. m. przyjęta poprawa stanowiąca że uczniowie szkoły Politechnicznej wolni są od examinowania się na Kandydatów z nauk (bachelier ès sciences) a wszyscy podający się do examinu na kandydata z literatury (ès lettres) którzy mają lat 25 skończonych, od składania świadectwa o odbytych naukach. — Izba Deputowanych 18 b. m. ukończyła rozprawy nad projektem Ustawy o więzieniach i przyjęła całkowitą Ustawę 231 głosami przeciw 128. Przed głosowaniem na całość prawa Izba przyjęła poprawę PP. d'Haussonville i de la Farelle (patrz wyżej) z dodatkiem P. Odilon Barrot, stanowiącym, że w oznaczonych razach sądy, z uwagi na okoliczności, a nadewszystko na stan zdrowia moralnego lub fizyaznego skazanych, będą mocne skrócić czas więzienia celowego od 10 do 5 lat i tym sposobem przyśpieszyć kres zesłania. Poprawa zaś P. Gustave de Beanmont została przyjęta bez żadnej zmiany. — Exprezydent Rplitej Haiti jenerał Boyer odpłynął z Hâvre do Southamton zkąd się uda do Kingston na wyspie Jamaiki. Sądzą że powodem do tej podróży są ostatnie wypadki zaszłe na Haiti. — P. de Chateaubriand wydał nowe dzieło: *Życie Rancé, reformatora Trapistów.*

HISZPANIJA. Królowa Izabella rozkazała wrócić wszystkie dobra i tytuły sławnemu Xięciu Pokoju (don Manuel Godoy), który był niegdyś żonaty z Xiężniczką Terezyą de Bourbon, synowicą Króla Karola IV. Xiążę Pokoju ma w tej chwili 80 lat i mieszka w Paryżu w stanie bliskim ubóstwa.

SZWAJCARYA. J. K. Wysokość Xiężna Kent, matka Królowej Angielskiej, przybyła 12 Maja do Genewy, w podróży do Xiężny Siostry swojej, bawiącej w okolicach Bernu.

GRECYA. Listy prywatne z d. 6 Maja donoszą: «Odkrycie towarzystwa tajnego, zwanego *Wielkiém Bractwem*, uczyniło tu wielkie wrażenie. Towarzystwo to, rozgałęzione pa całym kraju, a mianowicie w prowincyach tureckich, zdaje się mieć na celu wywrócenie porządku rzeczy, ustanowionego przez rewolucyę Wrześniową.»

DOPISEK.

Przybyły dziś statek parowy przywiozł nowiny z Londynu po 21 Maja. Urzędowie ogłoszone jest mianowanie sira T. Freemantle Ministrem Wojny, na miejsce sira H. Hardinge, nowegn Wielkorządzcy Indyj, a lorda Arthura Lennox, lordem Skarbu.

(Journ. de S. P. Psz. Poln.)

KRYTYKA.

RYS PROCESSU DYSCYPLINARNEGO SĄDOWEGO,

Przez Augusta Heylmana, Sędziego Appellacyjnego.

Warszawa, w Drukarni pod firmą J. Kaczanowskiego przy Ulicy Długiej № 543. r. 1844.

W dziełku niniejszém autor opisuje rodzaje przestępstw przez urzędników w służbie popełniać się mogących, kary przeciw nim stanowione, nakoniec sposób postępowania. Przedmiot obrobiony naukowo, starannie, szczególniej ze stanowiska historycznego; autor obeznaje nas dokładnie z obowiązującemi w Królestwie co do karności przepisami. W interessie prawdy wszelako i celem pobudzenia autora do większéj usilności w dalszych jego trudach, pozwalamy sobie uczynić nad obecną pracą jego następne spostrzeżenia.

Wykład *w Rysie Processu Dyscyplinarnego* nie jest dosyć porządny, nie trzymano się tam logicznego następstwa wyobrażeń i czytelnikowi nie łatwo przychodzi oswoić się z widokami i pomysłami autora; i tak w §§ 1 i 2 mowa jest o formach postępowania dyscyplinarnego, w § 13 dopiero o wykroczeniach dyscyplinarnych, a w § 14 o karach, kiedy naturalne następstwo wyobrażeń wymagało przeciwnego trybu; opis form postępowania powinien bydź poprzedzony koniecznie opisaniem wykroczeń i kar na nie postanowionych.

Dalej w opisaniu przestępstw przez urzędników popełniać się mogących, nie znajdujemy w pracy Sędziego Appelacyjnego Heylmana, tych ogólnych pojęć, które nam od razu przedstawiają materyą w właściwem świetle i dozwalają uchwycić związek pomiędzy wszystkiemi jej częściami. W każdym dobrze urządzonym kraju urzędnicy nadwerężający przepisy lub postępujący niegodnie podlegają ukaraniu. Rodzaj kar, a szczególniej sposób postępowania zachowywany przy wymierzaniu takowych, zależy od rodzaju przestęp-

stwa. Jeśli urzędnik wykraczając naruszył prawa osób i w złym zamiarze działając stał się przyczyną strat Skarbowi lub prywatnym zrządzonych, w takim razie jako zwykły przestępca podlega karom kryminalnym i postępowanie sądowe, także kryminalne, przy tej okoliczności zachowane bywa. Jeśli przeciwnie naruszony został przezeń sam tylko porządek prawem ustanowiony, bez nadwerężenia w złym zamiarze czyich bądź praw, wtedy ma miejsce wymiar kar porządkowych, tylko urzędnikom właściwych, czyli, jak je nazywają w Królestwie, kar dyscyplinarnych, jakoto: nagany, zawieszenia w urzędzie lub złożenia z onego i t. d. Postępowanie: sądowe zaś w ostatnim razie zależy zwykle od tego czyli wykroczenie jest tak proste i kara na nie tak mało znacząca, iż bez tłumaczenia się wykraczającego rzecz załatwioną bydź może, czy też, przeciwnie, potrzebnem jest bliższe wyśledzenie winy i wysłuchanie obwinionego. Kary i postępowanie używane w pierwszym razie, to jest, gdy potrzebne jest koniecznie tłumaczenie się obwinionego, nazywają się w Królestwie *dyscyplinarnemi*, zaś postępowanie i kary zastosowane do drugiego przypadku, nazywają tamże *porządkowemi*.

Ten systemat karności, oparty na naturze rzeczy, wynikający z konieczności ustalenia powagi praw obowiązujących, te różnice pomiędzy przestępstwami urzędników, podług na nie stanowionych i form postępowania, znajdujemy nie tylko w prawach i praktyce Sądów Królestwa Polskiego, ale i w prawach Rossyjskich, Austryackich, Francuzkich i Prusskich. Autor wskazuje nam te zarysy karności w Prawodawstwie Królestwa, lecz źródło całego systematu upatruje w pojedynczych aktach władzy prawodawczej w usiłuje wywieść z historycznego rozwijania się pojęć prawnych.

«Takowe zarodki, (karności kryminalnej, dyscyplinarnej i «porządkowej) mówi autor (strona 5) pomimowolnie rozwi«jały się i coraz wyrazniejsze znamiona przybierały w na«stępnych cząstkowych urządzeniach lub zmianach naszego «stanu prawniczego i administracyjnego, tak że dziś podział «ten teoretycznie *ująć*, i tak w zasadzie jako też w swem «*rozkrzewieniu* i szczegółach rozprowadzić się da. Nazwisko «i pierwotny zaród karności *porządkowej tkwi w Ordyna«cyi Kryminalnej Pruskiej*, właściwy proces dyscyplinarny «wynika z porządku Sądownictwa i Administracyi francuz«kiej, nakoniec karność za przestępstwa w służbie publicz«nej, bezpośrednio z naszego Kodexu Karnego z roku 1818, «pośrednio zaś z systematu karnego Austryackiego wy«pływa.»

Na te wywody autora zgodzić się trudno; trojaki ów podział karności znajdujemy bowiem w każdem prawodawstwie krajów, które nad Guberniami Królestwo składającemi wywierały panowanie; tak przeto w epoce Pruskiej jako i Austryackiej, niemniej przy mocy obowiązującej praw francuzkich, główne zasady karności znane były w Prawodawstwie tychże gubernij i nie było tu ani stopniowego rozwinięcia, ani rozkrzewienia. Kary porządkowe nie tylko przez samą Ordynacyą Pruską są stanowione, ale nadto wyrzekane są nader często w Postępowaniu Sądowem francuzkiem, bez nich nie mogło się obejść i prawo Austryackie, wreszcie autor sam z sobą wpadając wniejaką sprzeczność utrzymuje (na stronie 1) «iż wykonywany w kraju naszym sy«stemat karności tak co do materyi, jako i do formy«bierze początek swój z wprowadzonej w latach 1808 i «1810 nowej całkowicie Administracyi krajowej.» kiedy podług tego co wyżej przytoczyliśmy, zdaniem jego część *systematu* znana już była za czasów Pruskich.

W historyi karności przedstawionej przez autora napróżno szukamy bliższego określenia biegu prawodawstwa i praktyki, nie powiedziano nam jakie trudności zachodziły do zwalczenia, jakie zadania wymagały rozwiązania na drodze prawodawczej lub praktycznej. Jakkolwiek epoka, którą autor zamierzył wystawić, a mianowicie od 1808 do 1842 roku nie jest tak obszerna i obfita w pomysły i zmiany, aby łatwo uchwycić można rozwinięcie jednej myśli w następujących po sobie urządzeniach lub praktycznych zjawiskach, wszelako ocenienie zebranych przez autora faktów mogło go naprowadzić na więcej stanowcze wypadki. Zdaje się iż konieczność ustawicznego porządkowania tego przedmiotu wynikła ztąd, że w prawie francuzkiem niebyło należycie opisane postępowania dyscyplinarze i stopniowanie urzędników sądowych. Pomimo usilnego pragnienia zbliżyć się w tym względzie do prawodawstwa obowiązującego we Francyi, trzeba było samym tworzyć. — Ztąd wielki kłopot i ważne zapytanie, dotąd należycie nierozwiązane: czy należy zastosować formy zwykłego processu cywilnego, czy też przyjąć postępowanie kryminalne, czy nakoniec ustanowić coś pośredniego. Dalej z powodu nieoznaczonego stopniowania między urzędnikami sądowemi, częstokroć powstawała wątpliwość jakie sądy i nad jakiemi urzędnikami wykonywać mogą karność.

Oceniając niniejsze wywody historyczne w materyi karności nastręcza się myśl, dla czego autor ograniczył się zebraniem faktów z epoki Xięztwa Warszawskiego i Królestwa, kiedy sam przyznaje iż systemat karności w guberniach obecne Królestwo składających wcześniej rozwijać się zaczął i zarody onego już znalazł w prawie Pruskim i Austryackiem? Porównanie tych prawodawstw z prawami francuzkiemi i rzut oka na porządek zaprowadzony w Rossyi może by rozlało znakomite światło na całą pracę autora i pokazało właściwe znaczenie processu dyscyplinarnego i związek jego z głównemi zasadami rządowemi.

We Francyi, process dyscyplinarny szczególniejszą ma ważność, której w krajach czysto-monarchicznych mieć niemoże. Monarcha francuzki mocen jest mianować sędziego, lecz niesłuży mu władza oddalenia go z urzędu; potrzebny jest tym końcem wyrok sądowy i poprzedzający go process dyscyplinarny. Jeżeli czyn którego się dopuścił członek władzy sądowej, nie nosi na sobie cechy przestępstwa, a wszelako tego jest rodzaju iż ubliża godności sędziego i kolledzy wykra-

czającego mniemają iż nieprzystoi z nim zasiadać, w takim razie usiłują oni naprzód drogą namowy nakłonić go aby żądał uwolnienia od służby, i dopiero, jeśli starania ich niewezmą skutku, wytoczonym zostaje formalny process dyscyplinarny.

Łatwo pojmujemy, iż, przy rozpoznawaniu tego rodzaju sprawy, sąd obowiązany jest zachować najuroczystsze formy, że komplet sądowy podlega zwiększeniu i t. d. Wyrok albowiem sądu francuzkiego zastępuje w zupełności postanowienie Monarsze. tylko w skutek processu dyscyplinarnego można się pozbyć niegodnego członka magistratury sądowej, i trzeba nietylko władzę, ale i publiczność, przekonać o prawości zawieszenia, lub złożenia z urzędu. Niepotrzebujemy wyjaśniać iż te wszystkie formalności mniej są konieczne w krajach, gdzie władza Monarsza nie jest ograniczona, a tem samem znaczenie processu dyscyplinarnego jest nierownie mniejsze. Tam głównie idzie o nabycie przekonania, czy jest wina sędziego, i czy jest tego rodzaju, iż winny niemoże bydź na urzędzie cierpiany, lub też na mniejsze zasługuje ukaranie.

Nakoniec, aby rozbior niniejszy uczynić ile można zupełnym, wypada nam wspomnieć nieco i o stylu Rysu historycznego. Autor ożywiony swoim przedmiotem umiał go wystawić w sposobie naukowym i interessującym, lecz byłoby do życzenia, aby jeszcze otrząsł się zupełnie z wyrażeń które trącą niemiecką metafizyką i pozbył się affektacyi uczoności, która szkodzi nader jasności jego wykładu i utrudnia niekiedy nawet prawnikom z professyi zrozumienie jego pomysłów. Przytoczymy jeden tylko przykład tego sposobu tłumaczenia się:

«Wynalezienie *zakresu karności dyscyplinarnej* (mowi on «na stronie 75) co do jej *substancyi*, *wątku*, *osnowy*, na«der wiele trudności przedstawia. Albowiem *treść materyal*«*na*, *wewnętrzna*, czyli *substancya karności dyscyplinarnej* «znachodzi się po wszystkich rozdziałach prawodawstw obo«wiązujących Cywilnego, Kryminalnego, Administracyjnego, «Skarbowego i Policyjnego. *Węzłem łączącym rozmaite* «*ułamki substancyalne karności dyscyplinarnej* nie są to «wyraźne przepisy, właściwem piętnem nacechowane, ale ra«czej *wyobrażenie*, *pojęcie reguły*, *prawdy*, mniej więcej «zgodnie (?) przez władzę, lub ogół Urzędników karnością «władnących, przyjęte. W ogólności to tylko powiedzieć moż«na iż Kodexem karności dyscyplinarnej jest z jednej stro«ny całe Prawodawstwo obowiązujące Cywilne i Kryminal«ne, oraz cały ogół Ustaw i Urządzeń Administracyi krajo«wej, z drugiej unoszący się nad niemi *duch intelligencyi* «*moralnej Władz*, *karność dyscyplinarną praktycznie wy*«*dobywających*.»

Zakończymy rozbior nasz ogólném spostrzeżeniem, iż praca niniejsza Sędziego Appellacyjnego Hejlmana, równie jak poprzednie (*), zasługuje na uwagę Publiczności. Jest to dzieło urzędnika sumiennego, który wolne od zatrudnień służby chwile poświęca własnemu kształceniu się i nagromadzonemi wiadomościami, nabytem światłem, pragnie podzielić się z ogółem prawników.

C. Z.abrowski

14 (26) Maja
W Petersburgu.

KURS WEXLOWY PIENIĘŻNY, I AKCYOWY.

Petersburg, *16 Maja*.

Za rubel srebrny:

Na Londyn.	na 3 m.	38, 38 1/32, 3/32 pens.
— Amsterdam.	— — —	191 1/4, 192 1/2 cens.
— Hamburg.	— — —	34 21/32, 11/16 szel.
— Paryż.	— — —	405, 407 cent.

AKCYE.

	Przedano po Rubli srebr.
1 Tow. zabesp. od ognia	—
2 ——— ——— — ———	86.
Komp. Amerykansk	—
——— Żeglugi parowej	—
——— Wód mineralnych	—
——— Oświecenia gazem	—
——— Przędzenia bawełny.	124 1/2.
——— Zeglugi parowej Baltyckiej	—
——— Drogi żelaznej Carskosielskiej	—
Fabryki Carewskiej perkalów	—
Zakładania rzeczy i przedm. wielkiej objętości.	60.
Zabezpieczenia życia	61 3/4.
Obligacye polskie poż. 300 zł.	89.
——— ——— — 500 zł.	94.

(*) O *Sądownictwie w Królestwie Polskiem*, wykład historyczny przez Augusta Hejlmana. Prokuratora przy sądzie appelacyjnym, w Warszawie, w Drukarni przy ulicy Długiej № 591 — 1834.

Wykład historyczno-praktyczny porządku i postępowania wewnętrznego w Sądzie appellacyjnym i Trybunałach Cywilnych Królestwa Polskiego, przez Augusta Heylmana, Podprokuratora przy Sądzie Appellacyjnym. W Warszawie w Drukarni przy ulicy Długiej № 591. 1835.

Pozwala się drukować. St.-Petersburg 18-go Maja 1844 roku. *Cenzor Ignacy Iwanowski.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.